

KİŞİ MAHREMİYETİ VE MAHKEME ALENİYETİ BAĞLAMINDA DURUŞMANIN HALKA AÇIKLIĞI

Kamuran KAYA*

ÖZET

Devletin amaçlarından biri hukuk ilkelerini tesis etmek ve korumaktır. Hukuk devletinin başlıca gayesi adil yargılanmanın sağlanmasıdır. Adil yargılanma alt başlık olarak bağımsız, tarafsız, aleni bir mahkeme önünde yargılanmayı gerektirir. Aleniyet 1982 Anayasasının 141/1'inci maddesinde düzenlenmiş olup diğer yasal düzenlemelerle de temel çerçevesi çizilmiştir. Türk hukuk sisteminde duruşma aleniyetinin zorunlu ve takdiri istisnaları bulunmaktadır. Genel ahlak ve genel güvenlik nedeniyle duruşmanın gizli yürütülmesi takdire dayalı istisnalardır. Ayrıca Ceza Muhakemesi Kanununun 184'üncü maddesinde istem üzerine veya mahkemece uygun görüldüğü takdirde duruşmanın gizli yürütülmesi düzenlenmiştir. Türk Hukuk sisteminde çocuk yargılamaları aleni yargılamanın istisnası olarak düzenlenmiştir. Duruşma aleniyeti ile irtibatlı diğer bir husus ise ses ve görüntü aletlerinin kullanılması yasağıdır. Ses ve görüntü alıcı aletlerin duruşma sırasında izinsiz olarak kullanılması lekelenme haklarını ihlal etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Koğuşturma, Yargılama, Açıklık, Güvenme, Duruşma.

ABSTRACT

One of the objectives of the state as an institution is to procure the principles of law. The foremost important aim of the 'state of law' is to provide the principle of 'right to a fair trial'. Fair trial, as of a subtitle, necessitates to be tried before an independent, impartial, competent tribunal. The 'publicity' is regulated in clause no. 141/I of 1982 Constitution and the basic framework of it was drawn by other regulations. In this context, the exceptions of the 'publicity' were prescribed. In Turkish legal system, the exceptions for publicity of the hearing in the court are, under the discretion of the judge, the closed sessions due to public morality and/ security issues. In addition, the conduct of private hearing by the court board was prescribed in clause no 184. of the Code of Criminal Procedure upon request or upon the consideration of it as 'appropriate'.

* Ayvalık Cumhuriyet Savcısı

However, the trial of children is considered as exceptions of the ‘publicity’ in Turkish legal system. In relation to the publicity in the hearing of the court, there is a prohibition of the usage of visual and audial devices. On the one hand, the warrantless usage of visual and audial devices during the court’s hearing breaches the principle of ‘respect for reputations of others’. On the other hand, the law regulates the expedient ruling of the judge’s evaluation, avoiding expanding the scope of the exception of ‘publicity’.

Keywords: Proceedings, Trial, fair hearing, court hearing, publicity, confidence

I. GİRİŞ

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, evrensel hukuk tarafından kabul edilen bir takım hukuk ilkelerini metinlerine yansıtmıştır. Çünkü ceza yargılaması her ne kadar maddi gerçeğe ulaşmayı kendisine nihai amaç edinmiş ise de yargılama kuralları bu maddi gerçeğe ulaşmada birtakım hukuki ilkeleri benimsemek durumundadır.

Evrensel hukuk ilkeleri, yıllarca uygulana gelen hak mücadelelerinin kazanımları ile elde edilmiştir. Kişinin bir eyleminin suç olup olmadığının araştırması yapılırken ancak yargılama kuralları ile konulan kısıtlamalar uygulama alanı bulabilir ve bunlara uyularak verilen bir karar hukuka uygun olur.²

Konuyla bağlantılı olmak üzere 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun temel ilkeleri arasında, yüze karşılık ve sözlülük ilkesi başta gelmektedir.³ Aleniyet, duruşma taraflarının yargılamaya aktif olarak katılabilmesi, yargılama usul ve tekniklerini kendi süzgeçlerinden geçirerek denetim altına alabilmeleri gibi pragmatik faydalarının yanında, kararların tüm ülkede uygulanabildiğini ve bunun herkes tarafından uyulması ge-

2 Erdener Yurtcan, Uygulamacı İçin Ceza Yargılaması- Sorular Cevaplar Beta Yayınları 1. Baskı, 2007, s.2

3 Diğer temel ilkeler olan ceza davasının kamusalılığı, davasız yargılama olmaz ilkesi, kamu davasının mecburiliği ilkesi, maddi gerçeğin re’sen araştırılması ilkesi, doğrudan doğrualık ilkesi, vicdani delil sistemi ilkesi, şüpheden sanığın faydalanması ilkesi, duruşmaya ara vermeme ilkesi, sosyal hukuk devleti ilkesi, bağımsız hâkim güvencesi ilkesi, Ne bis in idem ilkesi, hakların kötüye kullanılmaması ilkesi’dir. Bu ilkelere konumuzla irtibatlı olması sınırında değinilecektir. Kavram açıklamaları için bkz. Nurullah Kunter- Feridun Yenisey, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Arıkan Yayınları 2005, s.6

rektiğini belirtmesi açısından da önemlidir. Ceza Muhakeme sistemimiz demokratik ve hukuk devletinin gereği olarak Anayasa ile paralel şekilde aleniyet prensibini kabul etmekle beraber bunu mutlak olarak algılamamaktadır. Bu konuda bir takım istisnai hükümler getirilmiştir.

II. KAVRAM VE KAPSAM

Aleniyet sözcüğü, köken itibarı ile Arapça bir kelime olup “meydanda oluş, dıştan görünüş” anlamına gelir.⁴ Kelimenin etimolojik anlamı bu olmakla beraber hukuksal anlam itibarı ile alenilik; aleni muhakeme olarak algılanmakta ve sözlük tanımında “açık yargılama, herkese açık yargılama, duruşmalara herkesin girebilmesi” anlamında yazarlarca tanımlanmıştır.⁵

Türk iç hukuk sisteminde ise “aleniyet” kavramı 1982 tarihli Anayasanın 141. maddesinde yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, “*mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir*” demektedir. Anayasa dışında duruşmanın aleniyetini düzenleyen diğer normatif düzenleme ise Anayasaya uygun bir biçimde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 182. maddesinde Anayasaya uygun bir biçimde düzenleme getirilmiştir. Buna göre; “Duruşma herkese açıktır. Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir. Duruşmanın kapalı yapılması konusundaki gerekçeli karar ile hüküm açık duruşmada açıklanır.” Bu maddeden de anlaşılacağı üzere duruşma aleniyeti mutlak olmayıp istisnaları vardır.

III. ADİL YARGILAMA İLKESİ BAĞLAMINDA CEZA MUHA-KEMESİNDE DURUŞMA ALENİYETİ

Siyasal bir örgüt olan devletin başlıca amaçlarından birisi, adaleti gerçekleştirmektir. Yargılama mercileri, yargılama sùjeleri olan hâkim, Cumhuriyet savcısı, müdafii, katılan, malen sorumlu olan, sanık ve tanık huzurunda bu adaleti etkin kılmaya çalışır. Bunu da ancak duruşmayı açık kılarak tam anlamı ile yerine getirmiş olur. Zira bir yargılama mercii kararını açıklarken “Türk Ulusu Adına” diyerek hareket etmektedir. Bu

4 Mustafa Nihat Özön, Osmanlıca - Türkçe Sözlük, İnkılâp Yayınevi, 8. Baskı s.23.

5 Ejder Yılmaz, Hukuk Sözlüğü, Genişletilmiş 5. Baskı Yetkin Yayınevi, Ankara 1996, s. 53

yanı ile aleniyet aynı zamanda demokratik hukuk devletinin de bir gereğidir.

Demokrasi, tanımı itibarı ile katılımı öngörür ve katılımı oluşturanların görüşlerinin alındığı, görüşlerine saygı duyulduğu, karşılıklı hak ve özgürlüklerin esas olduğu bir yönetim biçimidir. Yargılamanın soruşturma aşamasında soruşturmanın asli aktörü konumunda olan Cumhuriyet savcısı doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilmektedir. Bu kapsamda Cumhuriyet savcısı maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için tüm kamu görevlilerinden her türlü belgeyi isteyebilmektedir. Hatta Cumhuriyet savcısının silahların eşitliği ilkesini zedelememek kaydı ile soruşturmanın amacını tehlikeye düşürülebileceği hallerde Ceza Muhakemesi Kanununun çeşitli maddelerinde kısıtlılık hallerinin talep edilebileceği de düzenlenmiştir. Soruşturmanın ve usulü işlemlerin gizli olması nedeniyle soruşturma aşamasında aleniyet yoktur, ancak kanunda belirtilen istisnai haller dışında yine de soruşturmaya konu kişilerin dosyadan örnek suretleri alması ve bilgilenebilmesi ceza yargılamasının amacına uygundur. Cumhuriyet savcısının kovuşturma safhasında yargılama sürecine etkin katılabilmesi, verilen kararları temyiz makamına götürebilmesi ancak aleni yargılama sürecinde mümkündür. Bununla birlikte çocuk yargılaması ile ilgili hükümlerde buna dair istisnalar mevcuttur.

İddianamenin kabulü sonrasında, duruşma hazırlığı safhasında, yargılama süjelerine duruşma günü ve duruşma saati bildirilirken bunun isabetli olarak tespiti gerekir. Aleniyet ilkesi, öncelikle tüm yargılama aktörlerinin duruşmaya etkin katılımını öngörür. Duruşmaların bir kısım nedenlerle belirlenen saatte yapılmaması nedeniyle birçok tanık ve bilirkişi duruşmaya katılamamaktadır. Bu uygulama ise duruşmaların aleniliği ilkesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle duruşmanın yapılacağı yerin ve saatin, bir değişiklik yapılmışsa bu değişikliğin taraflara zamanında ve usulünce bildirilmesi gerekir. Bu kapsamda sanık ya da tanık hastalığı veya kabul edilir bir mazereti nedeniyle duruşmaya gelemeyecek ise bu takdirde duruşma yeri ve saati buna göre belirlenmelidir. Örneğin, sanığın veya tanığın hastalığı nedeniyle duruşma salonuna gelemeyeceği hallerde, hastanede veya evinde duruşma yapılması mümkün olabileceğinden, mahkeme başkanı, duruşma yerini de belirlemelidir.⁶

6 Nur Centel ve Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, Yenilenmiş 3. Baskı, Beta Yayınları, 2005, s.492.

Duruşma aleniyetinde katılım bağlamında bir diğer önemli husus ise Cumhuriyet savcılığınca sanık lehine–aleyhine delil ve somut olgularla destekli iddianamenin sanığa duruşma gününü de bildirir bir şekilde duruşmadan en az bir hafta önce gönderilmesi, duruşmada hazır bulunması gereken kişilerin duruşma günü bildirilerek duruşmaya davet edilmeleri, Ceza Muhakemesi Kanununun 176/3 maddesi uyarınca tutuklu olan sanığın müdafininin de sanık ile birlikte davet olunması, tanık ve bilirkişilerin ve suçtan zarar görenin daveti ile sanığın yasal temsilcisine duruşma gün ve saatinin bildirilmesi gerekir.⁷ Mağdurun suçtan zarar gören, gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların ilk derece mahkemelerinde kovuşturma evresinin her aşamasında şikâyetçi olduklarını, davaya katılmak istediklerini mahkemeye belirtmek koşulu ile Ceza Muhakemesi Kanununun 237/1’inci maddesi uyarınca davaya katılmaları mümkündür.

Aleniyet geniş kapsamda sadece duruşmayı izleyebilme ya da gözlem yapabilme olarak değerlendirilmeyerek, mahkeme sülhelerinin aktif katılımını da öngördüğünden, yani duruşma izleyen yasal şartları havi ise bizatihi duruşma usulünce dâhil olarak yargılamada bulunması ihtimalini de barındırır. Bu anlamda mağdur ile şikâyetçi, kovuşturma evresinde duruşmadan haberdar edilme, kamu davasına katılma, tutanak ve belgelerden vekili aracılığı ile örnek isteme, tanıkların davetini isteme, vekili yoksa baro tarafından kendisine avukat atanmasını isteme, davaya katılmış olmak koşulu ile davayı sonuçlandıran kararlara karşı yasa yollarına başvurma hakkına sahiptir. Söz konusu haklar, suçun mağdurları ile şikâyetçiye anlatılıp açıklanacak ve bu husus tutanağa yazılacaktır. İstemeleri halinde mağdur ile şikâyetçiye baro tarafından avukat atanacaktır. Ayrıca iddianamenin bir bütün olarak duruşma sırasında okunması, sanığa ek savunma hakkı verilmesi, sanığın haklarının hatırlatılması, tercüman hakkı gibi bir takım usulü hakların uygulanması, kanun yollarına başvurma hakkı gibi haklarla, dolaylı olarak aleniyet ilkesi ile ilgilidir.

Adil yargılanma, bağımsız, tarafsız aleni bir mahkeme önünde yargılanma hakkıdır.⁸ Bağımsızlık, tarafsızlık ve alenilik adil yargılamanın “olmazsa olmaz” ilkeleridir. Bu bağlamda “aleni” olmayan yargılamanın adil olduğundan söz edilemez. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de aleniyet ilkesine aykırılığın adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine hükmetmekte ve bu yönde çok sayıda içtihat oluşturmaktadır. Avrupa İnsan Hakları

7 Centel ve Zafer, a.g.e, s.493 – 497.

8 Kunter ve Yenisey, a.g.e., s.41 vd.

Mahkemesi, kararlarında genel olarak, “duruşmanın kapalı yapıp yapılmayacağına karar verilirken ulaşılmak istenen meşru amaç ile kapalı duruşma yapılması arasında orantılı bir ilişki” aramaktadır. Örneğin Campbell davasında “hükümlüler açısından disiplin yargılamasının aleni bir biçimde yapılmasını istemek, devlet otoritelerine orantısız bir yükümlülük yüklemek olacaktır”⁹ demektedir. Ayrıca Fell v United Kingdom ve Axen/ Federal Almanya kararları, aleni yargılama ve ölçütleri anlamında içtihat oluşturacak nitelikte kararlardır¹⁰.

IV. DURUŞMA ALENİYETİNİN İSTİSNALARI

Ceza muhakemesinde duruşmaların aleniyeti anayasal güvence altındadır. Ancak bu aleniyetin yine anayasada belirtilen istisnaları bulunmaktadır. 1982 Anayasasının 141/1’inci maddesinde “... *duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde*” istisna getirilebileceği belirtilmiştir. İstisnalar değerlendirilirken öğretilerde bu istisnaların takdiri ve mecburi olarak sınıflandırıldığı ve izah edildiği görülmektedir. Ancak duruşma aleniyetinin istisnalarında yerleşik uygulamalarda mahkeme salonlarının darlığı yani fiziksel şartlar ayrı bir başlık oluşturmaktadır.

A) Duruşma Gizliliğinin Hâkim Takdirinde Olduğu Haller

1) Genel Ahlak Nedeniyle Duruşmanın Gizli Yapılması

Genel ahlak, 1982 Anayasasının çeşitli maddelerinde sıkça yer almaktadır. Genel ahlak anayasa normu dışında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 225 ve 230’uncu maddeleri arasında, Genel Ahlaka Karşı Suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. Bu suçlar kapsamında hayâsızca hareketler, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama ve dilencilik suçları yer almaktadır.¹¹ Ayrıca Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda da normatif düzenleyici hükümler bulunmaktadır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 182’nci maddesine göre, “genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde duruşmanın bir kısmının veya tamamının

⁹ Inceoğlu, a.g.e, s. 105– 106

¹⁰ Inceoğlu, a.g.e, s. 105– 106

¹¹ Ali Parlar ve Muzaffer Hatipoğlu, “Türk Ceza Kanunu Yorumu”, 2. Baskı, C.4, Seçkin Yayınevi, 2008, s.3366-3394; Erdal Baytenir, “Genel Ahlak ve Aile Düzenine Karşı Suçlar”, Adil Yayınevi, Ankara 2002 s. 390.

gizli yapılmasına” mahkemece karar verilebilir. Örneğin, toplumu etkileyecek cinsel istismar ile ya da geniş kapsamlı fuhuş suçu ile ilgili bir davanın duruşma celselerinin gizli görülmesi mümkündür. Bu hususun takdiri hiç şüphesiz mahkemeye aittir.¹² Duruşmanın kapalı yapılmasında takdir mahkeme hâkimine ya da heyetine bırakılmak ile birlikte, duruşmanın gizli yapılmasında kesin gereklilik aranmaktadır.

2) Genel Güvenlik Nedeniyle Duruşmanın Gizli Yapılması

Duruşmanın halka açıklığının bir diğer istisnası da genel güvenlik nedeniyle duruşmanın kapalı yapılmasıdır. Ancak genel güvenlik nedeniyle sınırlama getirilebilmesi için tehlikenin gerçekten mevcut veya mahkemenin değerlendirmesine göre muhtemel olması gerekir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin önüne gelen Campell/ Fell davasında, kamu düzeni ve güvenliği gerekçesi ile duruşmaya basın ve halkın alınmaması mahkemece ihlal sayılmamıştır. Bu tanıma uygun şekilde örneğin, duruşmaya katılan süjelerden birinin (tanığın, sanığın, savcının, hâkimin, müdahilin) yaşamı tehlikeye sokacak veya önemli bir sırrı açığa vuracaksa, bu hal gerçekleşmiş sayılır.¹³

3) Duruşmanın Gizli Yürütülmesine Dair Usul

Duruşmanın gizli yürütülmesine ilişkin düzenleme Ceza Muhakemesi Kanununun 184’üncü maddesinde yer almaktadır. Buna göre; “182. maddesinde belirtilen duruşmanın açıklığının kaldırılması istemine ilişkin olarak yapılacak duruşma istem üzerine veya mahkemece uygun görülürse kapalı yapılır.” Mahkeme duruşmanın gizli yapılacağına ilişkin kararını kural olarak duruşma sırasında verecektir ve yine bunun nedenlerini açık duruşmada tefhim edecektir.

Duruşmanın kapalı yapılmasını, davaya taraf olan herkes isteyebilecektir. Çünkü kapalı yapılması gereken bir duruşmanın açık yapılması sonucunda taraflar teşhir edilmiş ve doğrudan etkilenmiş olacaktır. İstisnai hallerde ise mahkeme kendiliğinden duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilecektir. Ancak bu halde bile gizlilik kararının açık olarak tefhim edilmesi ve gerekçesinin de tutanağa geçirilmesi zorunludur.¹⁴ Çünkü genel ahlakın ve kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerin ne-

12 Taşdemir ve Özkepir, a.g.e., s. 764

13 Centel ve Zafer, a.g.e., s. 510

14 Süheyl Donay, “Açıklamalı Ceza Muhakemesi Kanunu”, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005, s. 245

ler olduğu gerekçeleri ile belirtilmelidir. Bu cihetle Ceza Muhakemesi Kanununun 186'ncı maddesinde “kapalılık kararının ve nedenlerinin yazılması” başlığı altında “açıklığın kaldırılması kararı nedenleriyle birlikte tutanağa geçirilir” amir hükmü öngörülmüştür.

Ceza Muhakemesi Kanununun 187'nci maddesine göre; “Kapalı duruşmada mahkeme, bazı kişilerin hazır bulunmasına izin verebilir. Bu hâlde adı geçenler, duruşmanın kapalı olmasını gerektiren hususları açıklamamaları bakımından uyarılırlar ve bu husus tutanağa yazılır. Kapalı duruşmanın içeriği hiçbir iletişim aracıyla yayımlanamaz. Açık duruşmanın içeriği, millî güvenliğe veya genel ahlâka veya kişilerin saygınlık, onur ve haklarına dokunacak veya suç işlemeye kışkırtacak nitelikte ise; mahkeme, bunları önlemek amacı ile ve gerektiği ölçüde duruşmanın içeriğinin kısmen veya tamamen yayımlanmasını yasaklar ve kararını açık duruşmada açıklar.” Madde içeriğine göre, tarafların dışında örneğin, bazı hallerde sanık yakınları ya da eğitim kapsamında hâkim ve savcı adayları ile avukat stajyerlerinin duruşma oturumlarına ve hatta gizli olan müzakerelere katılmalarına mahkeme başkanı tarafından izin verebilir. (CMK m. 227/2). Ancak bu nedenlerle duruşmaya girenlerin gizliliği gerektiren nedenleri, tutanak içeriğini açıklamamaları konusunda bu kişileri uyarır, uyarıyı tutanağa geçirir ve bu kapsamdaki uyarı ve tutanaklar tüm kişileri kapsar. Ağır Ceza Mahkemeleri gibi toplu mahkemelerde mahkeme başkanı ve üyelerin bu yetkiyi birlikte kullanmaları gerekir.¹⁵

B) Duruşma Gizliliğinin Zorunlu Olduğu Haller

1) Genel Olarak

Ceza Muhakemesi Kanununa göre, duruşmanın gizliliğinin iki türü bulunmaktadır. 1982 Anayasasının 141'inci maddesinin birinci fıkrasında duruşmaların aleniliği belirtilirken, ikinci fıkrasında “küçüklerin yargılanması hakkında hükümler saklıdır” denilmiştir. Anayasaya paralel şekilde Ceza Muhakemesi Kanununun 185'inci maddesinde “zorunlu kapalılık” başlığı altında “*sanık, on sekiz yaşını doldurmamış ise duruşma kapalı yapılır; hüküm de kapalı duruşmada açıklanır*”, denilmektedir. Kanunun lafzından da anlaşılacağı üzere çocuk yargılamalarında sadece duruşma kapalı yapılmayıp, aynı zamanda hüküm de kapalı duruşmada açıklanır. Hâlbuki mahkemenin takdir hakkı kapsamında ara kararınca alınan gizli duruşma kararlarında yani genel güvenlik ve genel ahlak ne-

15 Taşdemir -Özkepir, a.g.e., s. 782- 783

deniyle alınan gizlilik kararında duruşma kapalıdır. Ancak gerekçeli karar ile hüküm açık duruşmada açıklanır.

2) Duruşmanın Gizli Yürütülmesi Bağlamında Çocuk Yargılaması

Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Çocuk” kelimesi asıl anlamı dışında “büyüklere yakışmayacak biçimde düşüncesizce davranan kimse” olarak tanımlanmıştır¹⁶. Tanımlamadan da anlaşıldığı üzere çocuk, yeterli bilinç düzeyine erişmediğinden büyükler tarafından suça itilebilmekte, istismar edilebilmekte¹⁷ ve dolaylı olarak suçun aktörü olabilmektedir. Bu kapsamda ceza teorisinde “dolaylı faillik” olarak kabul edilen tanımlamada ve Türk Ceza Kanununun 37/2’nci maddesinde, “suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur” denilmektedir. Öğretide “... arka plandaki kişinin egemenlik kurabileceği kabul edilmektedir. Masa başı fail olarak adlandırılan asıl fiili işleyenlerin arkasındaki bu kişi, özellikle organizasyona egemenliği durumunda gündeme gelir.”¹⁸ Dolayısı ile bu derecede özellikli hali bulunan yanıltılmaya, suça sürüklenmeye müsait çocuklar ile ilgili yürürlükteki hukukta yetişkinlerden farklı tanımlamalar ve düzenleyici kurumlar ihdas edilmiştir. Bu bağlamda yaş küçüklüğü, ceza sorumluluğunu azaltmaktadır. Türk Ceza Kanununun 31’inci maddesi, fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocuklara ceza sorumluluğu yüklememiştir. Diğer yaş grubundakilere, yani 12–15 ve 15–18 yaş grubu çocuklarda ise cezai indirimler düzenlenmiştir. Ancak 12-15 yaş grubu çocukların işlediği suçun anlam ve sonuçlarını algılayamadığı veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmediği raporlandığı takdirde, bu yaş grubundaki çocuklar hakkında ceza hükmedilmeyecektir. Çocuklar hakkında ayrıca 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda koruyucu ve destekleyici tedbirler de öngörülmüştür.¹⁹

¹⁶ www.tdk.gov.tr, erişim tarihi: 15.12.2009

¹⁷ Oğuz Polat ve Hilal Öztel, “Çocukların Kaçırılması ve Organ Ticareti - Child Trafficking And Organ Trade”, Ceza Hukuku Dergisi, Y.2, S.5, Aralık 2007 Seçkin Yayınları, s.5–21; ayrıca çocuklara yönelik istismar suçları açısından bkz. Türkan Yalçın Sancar, “Çocuk İstismarı ve Türk Ceza Kanunu”, Güncel Hukuk Dergisi, Nisan-2008, s.12-17.

¹⁸ Lockner ve Kühl’den aktaran; Bahri Öztürk,-Mustafa Ruhan Erdem “Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku”, yenilenmiş 9. Baskı, Seçkin Yayınevi, s. 260.

¹⁹ Haydar Erol, “Adli Yargı İlk Derece Mahkemelerinde Ceza Yargılaması ve Uygulaması”, 2006, s. 1459– 1477.

Kanun koyucuyu çocuk yargılamasında gizlilik ilkesini mutlak suretle uygulamaya sevk eden neden, çocukların fizyolojik ve duygusal etkileşimleri ile ilgilidir. Zira çocuk yargılaması aleni yapıldığı takdirde çocuğun dış tesirlerden (veli, vasi vb.) olumsuz yönde etkilenmesi mümkündür. Hatta bu o kadar olasıdır ki çocuk hakkındaki güvenlik tedbirleri gerekçeden de anlaşıldığı üzere münhasıran kişinin lehine olduğundan adı geçenleri açıklığın neden olabileceği damgalama (stigmatizasyon) sürecinden korumak gerekli sayılmaktadır. Ancak bundan da önemli olmak üzere kanun koyucunun bu husustaki düzenlemesinde başka neden çocukların yapısal özellikleridir. Çocuk yargılaması, ayrı çocuk mahkemesi ihdas edilmeyen yargısal alanlarda, çocuk mahkemesi sıfatı ile Asliye Ceza Mahkemesince icra edilir. Yargılama usulünün birtakım farklılıklar taşıdığı çocuk yargılamasında Cumhuriyet savcısı bu yargılama sırasında duruşmaya katılmaz. Uygulamada karşılaşılan Yargıtay bozma kararlarında bozma nedenleri genel itibarı ile çocuk yargılamasına ilişkin zorunlu gizli yargılamaya uyulmamasıdır. Ancak duruşmanın kapalı yerine açık yapıldığına ilişkin usulü hatanın telafisi mümkün bulunmadığından yasal bozma nedeni sayılmayıp salt eleştiri ile yetinildiği görülmektedir. Örneğin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 16.12.1974, E.3-291, K 453 sayılı kararında “*duruşma oturumlarının açıklığı ilkesi yanında, on beş yaşını bitirmemiş çocuklara ilişkin hükümlerin gizli tefhim edilmesi gerekirken, olayda hüküm açık olarak anlatılmıştır. Yasanın amacı, küçüklerin teşhir edilmelerini önlemek olduğuna göre, hükmün bozulmasında hiçbir yarar yoktur. Çünkü geriye dönüş yapılarak, gizli tefhimin gerçekleştirilmesi halinde, daha önce yapılan yargılama hatasının onarılması sağlanamayacaktır. Buna maddi olanak bulunmadığından, bu yanlışlık bozma nedeni sayılmamalıdır*”²⁰.

Çocuk yargılamasında gizlilik ile ilgili karşılaşılan bir diğer husus ise sanık çocuğun dava safahatında on sekiz yaşını tamamlaması halinde durumunun ne olacağıdır. Bu durumda kabul edilen görüşe göre, sanığın duruşma devam ederken on sekiz yaşını tamamlaması halinde duruşmaların tekrar aleni yapılacağıdır. Bunun için ayrı bir karar almaya da gerek yoktur. Hatta Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 20.02.1997, E.276, K 572 kararı uyarınca CMUK’un 373’üncü maddesine aykırı olarak, sanığın on beş yaşını bitirmesinden sonraki oturumların da gizli yapılması yasaya

20 Hakan Karakehya, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Maddesi “ (Adil Yargılama Ceza Muhakemesinde Duruşma) Savaş Yayınevi 1. Bası 2008, s. 219.

aykırıdır, denilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da bu husus kabul edilmektedir.

C) Mahkemenin Fiziksel Şartları

Uygulamada, duruşma salonlarının fiziksel durumları ve koşulları nedeniyle her isteyen kişinin duruşmaya katılımının sağlanamadığı görülmektedir. Aleniyet, sadece duruşma sükeleri için geçerli olmayıp, aynı zamanda duruşmanın tüm safahatında izleyici olarak da bulunabilme hakkını teşkil eder. Aleniyet ilkesi, hem herkesin fiziki koşulların elverdiği ölçüde duruşma salonunda dinleyici olarak bulunabilmesin (doğrudan aleniyeti) hem de duruşma salonunda bulunan kişilerin görüp duyduklarını duruşma dışında açıklayabilmesine (dolaylı aleniyet) olanak tanır. Ancak duruşma salonlarının fiziksel olarak yeterli kapasiteyi sahip olmadığı, hatta bazı durumlarda kalem ile duruşma salonunun ortak kullanılması durumlarında aleniyete imkân verebilecek fiziki şartların bulunmadığı görülmektedir. Bu nedenle örneğin, toplu görülen bazı ceza yargılamalarında sanıkların sadece en yakın akrabalarının duruşmaya katılımına hâkim tarafından kabul edildiği görülmektedir. Ayrıca yine uygulamada karşılaşılabilecek muhtemel sıkıntılardan bir diğeri ise mübaşirlerin duruşma sırasında duruşmaya katılma talebinde bulunan kişileri kendi inisiyatifi salona almaması ya da duruşma salonundan çıkarmasıdır. Bu nedenle duruşma aleniyeti konusunda mahkemenin yardımcı görevlilerinin de eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi zorunlu ve yararlıdır.

Duruşma aleniyeti sadece duruşma salonuna özgü olmayıp aynı zamanda mahkeme ara kararınca icra edilen keşif sırasında da geçerlidir. Ancak bir ev ya da iş yerinde yapılacak keşif sırasında ev maliki keşfin üçüncü kişilerce izlenmesine karşı çıkabilir. Bu durumda mahkemenin aleniyet ilkesine istisna getirmesi mümkündür. Alman Yüksek Mahkemesi bu gibi durumlarda aleniyet ilkesinin zedelenmiş sayılmayacağına karar vermiştir.²¹

D) Duruşmanın Aleniyetinden Feragat Sorunu

Adil yargılanmanın gereği olan aleni duruşma, istisnaların bulunmasından anlaşıldığı üzere zorunlu olarak uygulanması gereken bir hak değildir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve yargı merciince de bu kapsamda değerlendirilir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bu haktan kamu yararına aykırı olmadıkça açıkça veya zımnen vazgeçilebileceği kanaatinde-

21 Roxin, &45, K.no.5. Aktaran Centel –Zafer a.g.e., s. 511

dir.²² Ancak bu durumun kamu düzeni ile ve menfaatine aykırı olmaması gerekir. İç hukukta uyuşmazlık bakımından duruşma yapılması düzenlenmişse sanık açıkça bu haktan vazgeçtiğini belirtmedikçe sanığın duruşma talep etmemesi bir feragat olarak nitelendirilemez.²³

Son olarak duruşma aleniyetinin istisnaları kısmında incelenmesi gereken bir diğer husus da Ceza Muhakemesi Kanununun 203'üncü maddesinde "duruşmanın düzen ve disiplini" nedeniyle mahkeme başkanı veya hâkiminin duruşma düzenini bozan kişiyi savunma hakkını kullanmasını engellemek koşulu ile salondan çıkarabilmesidir. Burada amaç duruşmanın düzen ve disiplinini bozacak olayların önüne geçilmesidir. Duruşmayı izleyenler, tanık, bilirkişi, malca sorumlu, katılan, sanık veya müdafii duruşmanın düzenini bozabilir. Mahkemenin düzenini bozan kişi dışarı çıkarılırken direnç gösterir veya karışıklığa neden olursa hâkim veya mahkeme tarafından dört güne kadar disiplin hapsine çarptırılabilir. Ancak, disiplin hapsi çocuklar ve avukatlar için uygulanamaz.

Duruşmanın düzeninin sanık, müdafii veya vekil tarafından bozulması halinde savunma hakkını kullanmasını engellemek koşulu ile duruşma salonunda çıkarılabileceği kanunda belirtilmiş ise de öğretilerde bu gibi durumlarda savunma hakkının kısıtlanmaması için duruşmanın ertelenmesinin yerinde olacağı görüşü bulunmaktadır.²⁴ Bu durumda duruşma aleniyeti istisnası kapsamında sayılabilir.

E) Duruşmada Ses ve Görüntü Alıcı Aletlerinin Yasaklanması

Aleniyet ilkesi, yargılamanın halkın girebileceği kamusal alanda²⁵ yapılabilmesini gerekli kılar. Bu suretle kamu menfaatine hizmet edilirken, aynı zamanda delil araçlarının ortaya konulması, iddia ve savunmaların dile getirilmesi, dürüst yargılama kuralına uyulup uyulmadığı taraflar ve

22 Hans-Meyer Ladewig, "Adil Yargılanma Hakkı, 2" Çeviren Hakan Hakeri, "Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku" Seçkin Yayın Evi Ankara, 2004, s. 89

23 Hakansson ve Sturresson / İsveç; Başvuru no: 11855/85 Karar tarihi 21.02.1990 bu kararda mahkeme özellikle ceza davalarında sanığın kapalı duruşma talep etmesi halinde mahkemenin sanığın menfaati ile kamu menfaati arasında bir orantı kurmak sureti ile talebi reddetmesini haklı bulmuştur. AİHM'ye göre aleniyetten feragat etmenin kamu yararına önemli derecede aykırı olduğu hallerde aleniyetin sağlanması zorunludur. Werner/Avusturya; Başvuru no: 21835/93, Karar tarihi 24.11. 1997, Aktaran Dr. Hakan Karakehya, a.g.e., s. 219

24 Centel –Zafer, age s. 526

25 Kamusal alan ve özel alan ayrımı için bkz. Raymond Geuss "Kamusal Şeyler, Özel Şeyler" Çeviren Gülayşe Koçak, YKY Cogito Yayınları 2001 S. 26 - 31

toplum tarafından denetlenmiş olur. Buna bağlı olarak hâkimin duruşmayı yönetirken daha dikkatli olacağı düşünülür. Ayrıca yargılamanın sonunda vicdani kanaate ulaşırken hâkimin ve mahkemenin çok daha titiz davranması beklenir. Hâkim, hükmünü gerekçelendirirken de duruşmanın herkes tarafından takip edildiğini göz önünde tutacağı ve ona göre, sağlam gerekçeler yazacağı umut edilir.²⁶ Ancak toplumun duruşma içeriğinden haberdar olabilmesi için büyük kitlelere duyurulması gerekir. Bunu genel olarak basın veya kitle iletişim organları yapmaktadır. Örneğin, Fransız Basın Kanununun 38'nci maddesinde yargılamalarda celselerin başlamasından itibaren ses veya görüntü kaydetmeye, çekmeye ve iletmeye yarayan her türlü aletin kullanılması yasaklanmış ancak duruşmadan önce bir talep olur ise başkan duruşma başlamadan önce ve taraflar yahut vekilleri ve savcılığın kabul etmesi halinde görüntü alınmasına izin verilebilmektedir. Benzer düzenleme Alman Hukukunda, Mahkemeler Teşkilatı Kanunu madde 169'da bulunmaktadır. İtalyan hukukunda ise İtalyan Ceza Muhakemesi Hukuku ve Yürürlük Kanununun 147'nci maddesine göre mahkeme, karara veya duruşmanın kurallara uygun yapılabilmesine ve ciddiliğine zarar gelmemek koşulu ile taraflar kabul ederse, duruşmada tamamen veya kısmen fotoğraf veya video, radyo ve televizyon çekimine izin verilebilir. Ancak duruşmaların yayınlanması toplumsal yarar taşıyorsa, mahkeme, tarafların rızası olmadan da izin verebilir. Avusturya hukukunda görüntü ve ses kayıtlarının yayınlanması yasaklanmış olup, sadece başkanın izni ile fotoğraf çekimi mümkündür. Benzer düzenleme Danimarka ve İsviçre hukukunda da bulunmaktadır. Bu düzenlemelerden farklı olarak Norveç Ceza Muhakemesi Kanununda sanığın duruşma salonuna girerken veya çıkarken ya da adliye binasından görüntülenmesi ancak kendi izni ile mümkündür. ABD'de ise, federal sisteminden ayrı olarak çoğu eyalet mahkeme kayıtlarının televizyonlarda gösterilmesine izin vermektedir. İngiltere'de ise özellikle kamuoyu bu tür yayınlara olumsuz bakmaktadır.²⁷

Türk hukukunda, lekelenmeme hakkı bağlamında, duruşmalarda ses ve görüntü alıcı aletlerin kullanılması kabul edilmemiştir. Türk hukuk uygulamasında incelenmesi gereken ilk metin Basın Kanunudur. 5187 sayılı Basın Kanununun 19/2'nci maddesinde “*görülmekte olan bir dava kesin*

26 Metin Feyzioğlu, “Ceza Muhakemesinde Vicdani Kanaat”, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2002, s. 169.

27 Ahmet Emrah Akyazan, “Duruşmaları Televizyonda Yayınlanması”, Güncel Hukuk Dergisi, Mart 2009, s.58 – 60.

kararla sonuçlanıncaya kadar bu dava ile ilgili hâkim veya mahkeme işlemleri hakkında mütalaa yayınlanan kişiler cezalandırılır” denilmiştir. Benzer düzenleme 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Yasanın 4’üncü maddesinin (k) bendinde, suçlu olduğu yargı kararı ile kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu ilan edilmemesi veya suçluymuş gibi gösterilmemesi, kişileri suç işlemeye yönlendirecek veya korku salacak yayın yapılmaması ilkesi benimsenmiştir.²⁸ Ses ve görüntü alıcı aletlerinin duruşmalarda kullanılmasının yasaklanması ile ilgili asıl metin Ceza Muhakemesi Kanununun 183’üncü maddesinde “ses ve görüntü alıcı aletleri kullanılması yasağı” başlığı altında düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre “180 inci maddenin beşinci fıkrası ile 196’ncı maddenin dördüncü fıkrası saklı kalmak üzere, adliye binası içerisinde ve duruşma başladıktan sonra duruşma salonunda her türlü sesli veya nakil olanağı sağlayan aletler kullanılmaz. Bu hüküm, adliye binası içerisinde ve dışındaki diğer adli işlemlerin icrasında da uygulanır” denilmektedir. Usul hukukunun bu maddedeki düzenlemesine paralel yaptırım düzenleyen hüküm ise 5237 sayılı TCK’da “ses ve görüntülerin kayda alınması” başlığı altında düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca “soruşturma ve kovuşturma işlemleri sırasındaki ses ve görüntüleri yetkisiz olarak kayda alan ve nakleden kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bazı yazarlar bu düzenlemenin aleniyet ilkesini oldukça daraltan bir hüküm olduğunu ve yayın yasağının hafifletilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.²⁹ Kanaatimizce yasal düzenleme menfaatler dengesi gözetildiğinde lekelenmeme hakkı bağlamında uygundur. Çünkü hiçbir yorum yapılmadan mahkemece fotoğraf ve kamera çekimine izin verildiği hallerde kişinin suçlu olarak topluma lanse edilmesi hukuken doğru değildir. Lekelenmeme hakkı buna engeldir.

İrdelenmesi gereken diğer bir husus ise bu yasağın mutlak bir yasak olup olmadığı ile yasağın hangi teknik araçlarla mümkün olabileceği ve yasağın kapsamıdır. Öğretide Yurtcan, TCK’nın 286’ncı maddesindeki hükümü değerlendirirken “*maddede yetkisiz olarak kayı almak ya da nakletmek cezalandırılmıştır, yetkiden söz edildiğine göre duruşmada yargıç*

28 Diğer metin ve uygulamadan örnekler için bkz. Coşkun Ongun, “Gazete, Radyo, Tv ve İnternet yollarında Basın Davaları El Kitabı” İstanbul Barosu Yayınları, 2008, s.55

29 Handan Sevik Yokuş, “Adil Yargılanma Kapsamında Ceza Yargılamasında Aleniyet İlkesi”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul 2004, s. 762 vd; Ahmet Emrah Ak-yazan a.g.e., s.61.

*kayıt almaya izin verebilir, kayıt yetkisi, nakletme yetkisini de sağlar, yetkisiz kayıt, nakli de engeller, nakil denildiğinde, örneğin televizyonda sanığın görüntüsü ve sesi ile duruşmadaki sorgusunu yayınlamak anlaşılabilir*³⁰ görüşünü savunmaktadır. Benzer görüşü Ali Parlar ve Muzaffer Hatipoğlu da paylaşmaktadır. Her iki yazara göre soruşturma işlemini yapan Cumhuriyet savcısının veya kovuşturma işlemini icra eden hâkimin uygun görmesi (izin vermesi) halinde ses veya görüntülerin kayda alınması veya nakledilmesi suç oluşturmaz.³¹ Kanun koyucunun amacının da bu olduğu, kanunun gerekçesinden de anlaşılmaktadır.³²

Açıklanması gereken bir diğer konu ise yasağın kapsamıdır. Zira gerek Ceza Muhakemesi Kanunu gerekse Türk Ceza Kanunu düzenlenmesinde sesli ve görüntülü kayıt ve nakil olanağı sağlayan aletlerin yasaklanmasından söz edildiğinden fotoğraf makineleri ile çekim yapılmasının bu yasak kapsamına girip girmeyeceği tartışmalıdır. Kanunda her ne kadar fotoğraf çekilmesi konusunda lâfzî bir düzenleme bulunmamakta ise de kanunun ratio legis'i bağlamında fotoğraf çekiminin de bu kapmasa dâhil olduğunun değerlendirilmesi daha uygundur. Çünkü duruşma sırasında çekilecek görüntülerin aktarımı aleniyetin kimi mahsurlarını taşıyabileceği gibi kimi zaman fotoğraf görüntülerinin kalıcılığı dikkate alındığında lekelenmeme hakkını da ihlal edeceği kabul edilmelidir. Ayrıca abartılı bir biçimde fotoğraf cihazları kullanılmakla yargılama düzeni de tehlikeye girebilir. Bu meyanda hâkim duruşma düzenini sağlamak için başka bir hükme gerek duymaksızın bu makinenin kullanımını men edebilir.

Yasağın kapsamı ise sadece adliye binası içerisinde gerçekleştirilen duruşma faaliyetleri için değildir. Duruşmanın adliye binası dışında yürü-

30 Yurtcan, “Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu”, İstanbul 2004, s. 463.

31 Ali Parlar ve Muzaffer Hatipoğlu, “5237 Sayılı TCK’da Özel ve Genel Hükümler Açısından Sulh Ceza Davaları” Adalet Yayınevi Ankara 2007 s. 842 – 844, benzer görüş ve ayrıntılı bilgi için Yener Ünver “Adliyeye Karşı Suçlar – TCK 267–298” Yeditepe Yayınevi, s. 424 – 439

32 TCK 286. maddenin gerekçesinde “madde metninde soruşturma ve kovuşturma evrelerindeki işlemlerin yapılış sırasındaki ses ve görüntülere yetkisiz olarak kayda alınması veya nakledilmesi, suç olarak tanımlanmıştır. Hâkim veya savcı tarafından uygun görülmesi durumunda, kayıt alma işleminin yapılmasının suç oluşturmayacağı muhakkaktır, bu nedenle, madde metninde bu kayıt ve nakletme işlemlerini yetkisiz olarak yapılmasının, söz konusu suçu oluşturacağı kabul edilmiştir. Kanun ve gerekçesi için bkz. İzzet Özgenç, “T.C. Adalet Bakanlığı Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler”, Eğitim Dairesi Başkanlığı, 3. Baskı, s. 1055

tülmesi sırasında da örneğin keşif ve yer gösterme sırasında da bu yasak uygulama alanı bulur.

V. SONUÇ

Ceza Muhakemesi Kanununun adil yargılama ilkesi bağlamında kabul ettiği önemli ilkelerden birisi alenilik ilkesidir. Bu ilke gerek Anayasamızda gerekse Ceza Muhakemesi Hukukunda benimsenerek adil yargılamanın gerçekleştirilmesinde kendisine atfedilen önemi göstermiştir. Aleniyet ilkesi mutlak suretle uygulandığı zaman kendisinden beklenen önemi ve değeri kaybetmektedir. Bu nedenle kanun koyucu bu ilkenin birtakım istisnalarını da beraber getirmiştir. Ceza Muhakemesi Kanununun 182'nci maddesine göre genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerektirdiği hallerde duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli yürütülebilmektedir. Ancak bu halde dahi gerek gizlilik kararı gerekse gizli yapılan duruşma sırasında verilen karar açık olarak bildirilmelidir. Mahkeme kapalı karar verdiğinde gerekçesini de açıkça belirtmesi gerekir. Burada belirtilen aleniyetin istisnası takdiridir.

Aleniyet ilkesinin zorunlu istisnası ise çocukların sanık olduğu duruşmalardaki gizlilik kararıdır. Bu konuda hâkim veya mahkeme başkanının takdir hakkı bulunmamaktadır. Bu durumlarda duruşmalar kapalı yapıldığı gibi hüküm dahi kapalı duruşmada açıklanır. Ancak sanık duruşma sürecinde on sekiz yaşını doldurmuş ise duruşma tekrar aleni hüviyete bürünür, kapalılık kararı derhal kaldırılır. Hüküm de artık açık olarak tefhim edilir. Her ne kadar yasada bu düzenlemeler mevcut ise de yasada yer almayan ancak uygulamada karşılaşılan ve kanımızca duruşma aleniyetine istisna teşkil eden haller de bulunmaktadır. Bunlar gerek mahkemenin duruşma salonlarının fiziksel yetersizliğinden gerekse mahkeme yardımcı organlarının yeterli bilinç düzeyinde olmamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bir keşif icrası sırasında mahkeme davanın tarafları dışındaki kişileri keşif alanından uzaklaştırabilir veya bu alana almayabilir. Ayrıca duruşma inzibatının duruşma taraflarından biri ya da duruşma izleyicileri tarafından bozulması durumunda Ceza Muhakemesi Kanununun 203'üncü maddesi uyarınca mahkeme hâkimi tarafından bu kişiler duruşma salonundan çıkarılabilir, hatta avukat hariç haklarında disiplin hapsi de öngörülebilir.

Son olarak, bahsedilen diğer bir husus da ses ve görüntü aletlerinin kullanılması yasağıdır. Hâkim veya mahkeme, sanığın lekelenmeme hakkını

göz önünde tutarak duruşmada ses ve görüntü cihazlarının kullanımını TCK'nın 286'ncı maddesi çerçevesinde yasaklayabilir veya sınırlayabilir.

*

KAYNAKÇA

Ahmet Emrah Akyazan, “Duruşmaları Televizyonda Yayınlanması”, Güncel Hukuk Dergisi, Mart 2009.

Centel, Nur ve Zafer, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, Yenilenmiş 3. Baskı, Beta Yayınları.

Erol, Haydar, “Adli Yargı İlk Derece Mahkemelerinde Ceza Yargılaması ve Uygulaması”, 2006.

Feyzioğlu, Metin, “Ceza Muhakemesinde Vicdani Kanaat”, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2002.

Gemalmaz M. Semih, Ulusalüstü İnsan Hakları Belgeleri, Beta Yayınevi, 2.Bası, 2000.

Geuss, Raymond “Kamusal Şeyler, Özel Şeyler” Çeviren Gülayşe Koçak, YKY Cogito Yayınları, 2001.

Gölcüklü, Feyyaz, “Yargılama Makamları Önünde Makul Süre”, İnsan Hakları Merkezi Dergisi, AÜSBF, İnsan Hakları Merkezi Yayınları, Nisan 1995, Cilt. 3, Sayı 2.

İnceoğlu, Sibel, “Adil Yargılanma Hakkı ve Yargı Etiği,” Council of Europe– Conseil de l’Europe – Commission européenne, Ankara, Kasım 2007.

Karakehya, Hakan, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Maddesi”, (Adil Yargılama Ceza Muhakemesinde Duruşma), 1. Bası, Savaş Yayınevi, 2008.

Kafka Franz, Dava, Can Yayınları Almanca aslından çeviren Ahmet Cemal, 11. Basım, Kasım 2009.

Kunter, Nurullah ve Yenisey, Feridun, Muhakeme Hukuku Dalı olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Arıkan Yayınları, 2005.

Ladewig, Hans Meyer, “Adil Yargılanma Hakkı 2”, Çeviren Hakan Hakeri, “Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku”, Seçkin Yayınevi, Ankara 2004.

Ongun, Coşkun, “Gazete, Radyo, Tv ve İnternet yollarında Basın Davaları El Kitabı”, İstanbul Barosu Yayınları, 2008.

Özgenç, İzzet, “T.C. Adalet Bakanlığı Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler”, 3. Baskı, Eğitim Dairesi Başkanlığı.

Özön, Mustafa Nihat, Osmanlıca - Türkçe Sözlük, 8. Baskı, İnkılâp Yayınevi.

Öztürk, Bahri ve Erdem, Mustafa Ruhan, “Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku”, yenilenmiş 9. Baskı, Seçkin Yayınevi.

Parlar, Ali ve Hatipoğlu, Muzaffer, “5237 Sayılı TCK’da Özel ve Genel Hükümler Açısından Sulh Ceza Davaları”, Adalet Yayınevi, Ankara 2007.

Parlar, Ali ve Hatipoğlu, Muzaffer; Türk Ceza Kanunu Yorumu”, Seçkin Yayınevi.

Polat, Oğuz; Öztel, Hilal “Çocukların Kaçırılması ve Organ Ticareti - Child Trafficking And Organ Trade”, Ceza Hukuku Dergisi, Yıl- 2, Sayı. 5 Aralık 2007, Seçkin Yayınları.

Sancar, Türkan Yalçın, “Çocuk İstismarı ve Türk Ceza Kanunu” Güncel Hukuk Dergisi

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ DERGİSİ (TAAD), NİSAN 2010, SAYI: 1

Nisan- 2008.

Taşdemir Kubilay-Özkepir Ramazan, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi, Cilt.1, 3. Baskı Turhan Kitabevi, Ankara 2007.

Tezcan, Tezcan vd., İnsan Hakları El Kitabı, Seçkin Yayınevi 1. Baskı

Türkiye Barolar Birliği, “Bir Adli Organ Olarak Savcılık” ,Sempozyum, Ankara 07-09 Temmuz 2006.

Uslu, Kazım,”Davaların Aleni Surette Görülmesi ve Kamuya Açık Yargılama -www.yayın.adalet.gov.tr.%20uslu.tm. [Erişim tarihi: 09.01.2010]

Ünver, Yener, “Adliyeye Karşı Suçlar – TCK 267 – 298” Yeditepe Yayınevi, 2008.

Yılmaz, Ejder, “Hukuk Sözlüğü” genişletilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 1996.

Yokuş, Handan Sevük, “Adil Yargılanma Kapsamında Ceza Yargılamasında Aleniyet İlkesi” Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul 2004.

Yurtcan, Erdener “Uygulamacı için Ceza Yargılaması- sorular cevaplar Beta yayınları 1. Baskı 2007.

Yurtcan, Erdener, “Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu”, İstanbul 2004.